

**СЕКЦІЯ № 3:
«МУЗИЧНІ ТА ХОРЕОГРАФІЧНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ»**

Дейнега А.В.,

студентка IV курсу факультету мистецтв ВП
«Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв»;

Науковий керівник: Мерлянова О.А.,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
заввідувач кафедри хореографії ВП
«Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв», м. Миколаїв

**ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОБРЯДОВОСТІ В СУЧАСНОМУ
МИСТЕЦТВІ**

Кожен народ має багату культуру, величезний скарб якої складається з цінностей, надбаних багатьма поколіннями. З прадавніх часів до нас ідуть життєва мудрість та настанови щодо способу життя. Вони закладені в українських звичаях, обрядах, фольклорі, адже в них - світовідчуття та світосприймання нашого народу. У них пояснюються та обґрунтовуються взаємини між людьми, цінність духовної культури окремої людини і народу взагалі [1, 5].

Дуже тісно народна творчість пов'язана зі звичаями, що являють собою закони, якими українці керуються щоденно.

Обряди супроводжують все життя людину від народження до смерті (пологи, запросини баби-повитухи, відвідини новонародженого та породіллі, хрестини, дівування, заручини, весілля, поховання); всі сфери людської діяльності та сільського господарства (заклик весни, веснянки, перша борозна, жайинки, жнива, обжинки, Спас).

Сімейне життя традиційно супроводжувалось різноманітними обрядами та ритуалами, які визначали певні етапи життя та розвитку, а весілля являло собою справжню народну драму, до якої включались ігри, співи, музика і танці. Саме хореографія є однією зі складових народного мистецтва, яке продовжує активно відтворювати в собі традиції та обряди нашого народу та поширювати їх в маси, адже, не дивлячись на те, що зараз молодь поступово відходить від стародавніх обрядів, все менше цікавиться та знає про традиції наших предків, великого значення для утвердження національної самосвідомості мають народні звичаї, обряди, традиції святкування, які були невід'ємною частиною повсякденного життя і стали засобом збереження української ідентичності. Вони відображають не тільки етнічну своєрідність, але й естетику, моральні цінності, ментальність, історію.

Звичаї українського народу пов'язані з традиційним світоглядом, який складався протягом багатьох століть. Зі зміною умов життя змінювалися й традиції святкування, відбувалася постійна трансформація обрядових дійств, деякі їхні елементи зникали, замінювалися іншими, але основний зміст та сенс залишився актуальним і сьогодні.

З метою подальшого розвитку української обрядовості, народна хореографія активно займається збереженням традицій та звичаїв в сучасному часі за допомогою творчих проєктів, які створюються відомими митцями.

Наприклад, художній керівник Національного академічного заслуженого ансамблю танцю України ім. П. Вірського Мирослав Михайлович Вантух говорить: «дехто кричить, що спочатку, мовляв, треба розвивати економіку, а вже потім культуру. А на мій погляд, це має відбуватись паралельно, тобто одночасно повинні бути і хліб, і пісня. Бо якщо знають десь у світі Україну, то тільки через спорт і мистецтво. І ми не маємо права розгубити нашу культуру, як розгубила свою Європа» [2].

Грунтовні етнографічні дослідження, у яких значне місце відводилося вивченню народного танцювального мистецтва, були здійснені В. Шухевичем і В. Гнатюком. У III розділі праці «Гуцульщина» Володимир Осипович Шухевич досліджує найпоширеніші гуцульські танці: коломийки, гуцулки, аркан, півторак, козачок, дає їх загальну характеристику і виділяє характерні танцювальні рухи (тропітка, гайдук, голубці, кружляння), розповідає про заняття, побут, родинні звичаї і вірування гуцулів, описує календарно-обрядові свята з великою кількістю танців.

Впровадженню народознавчих ідей у практику навчання і виховання дітей та молоді відводив учень і послідовник В. Верховинця, український педагог, просвітитель, хореограф, танцівник, дослідник українського народного танцювального мистецтва Василь Авраменко. Його багаторічна творча й педагогічна діяльність була спрямована на розвиток і популяризацію українського народного танцю та обрядовості в Україні та за її межами, на формування національної самосвідомості засобами танцю. У народному танці балетмейстер, перш за все, вбачав невичерпну животворчу силу, здатну об'єднати цілу націю.

Окрім цього, невід'ємною частиною обрядового дійства в хореографії є хороводи – один із найдавніших видів народного танцювального мистецтва. Виконання їх колись пов'язувалося з обрядовими діями, традиційною зустріччю весни, відзначенням літа, зустріччю Нового року. Найпоширенішими були веснянки, гаївки, танки. Тепер хороводи втратили своє обрядове значення. Вони міцно увійшли до репертуару багатьох хореографічних колективів. Ідейний зміст того чи іншого хороводу розкривається в пісні. Отже, текст в обрядових танцях має першорядне значення, бо він визначає зміст танцю та його хореографічний малюнок. Проте ритуальні танці досі побутують в деяких регіонах України.

Наприклад, гуцульські танці «Кругляк» і «Освячення зерна». За своєю символікою вони подібні. Танець «Освячення зерна» виконувався на Різдво

сильними, здоровими чоловіками: на білій плахті лежить зерно, навколо нього, взявшись за руки, танцюють в напрямку руху сонця ритуальний танок, який надає зерну магічної сили плідності. Далі, освячене таким чином зерно висипають в поділ господині. Символіка танцю передає уявлення про чоловічу запліднюючу силу і жіночу -- народжуючу. Навесні це освячене зерно, перемішавши з іншим посівним зерном, господар сіє на ниву.

Танець «Кругляк» виконується також одруженими чоловіками при освяченні пасіки. Топірці кладуть по колу, у вигляді сонця, зерно освячують в шапках, потім висипають господині в запаску. Цей ритуальний танок має сприяти здоров'ю бджіл, доброму медозбору. Співається пісня, «щоб бджоли були веселі». Звучать побажання: «Дай, Боже, щоб пасіка була така велична, як свята були величні». Освяченим зерном господарі будуть навесні посипати вулики, коли вперше випускатимуть бджіл.

Тож, все вище сказане дає нам зрозуміти, що обрядовість та її збереження є дуже важливим завданням сьогодні для української народно-сценічної хореографії, адже українці належать до тих націй Європи, чия обрядовість є однією з найдавніших і найбагатших. Кожен куточок нашої країни може пишатися своїми унікальними традиціями. Саме в них віддавна реалізується художньо-творча активність людини, її естетичні прагнення. В народній обрядовості зосереджені вічні та незмінні гуманістичні цінності, і сучасному суспільству та молоді вони необхідні як засіб виховання, як особливий спосіб залучення окремого індивіда до соціального цілого, як чуттєво-емпіричний метод передачі наступним поколінням усталених норм поведінки, життєвих ідеалів та цінностей.

Список використаних джерел:

1. Коваль О. В. Краєзнавчі шляхи Слобожанщини: зб. інформ.-метод. матеріалів / О. В. Коваль, Т. П. Коваль, М. В. Коваль, Л. О. Слиш. [упоряд. І. В. Железнова] – Харків: ПП «Стиль-Іздат», 2016. – Вип. ІХ. – 68 с.
2. Вантух М. "Ми не маємо права розгубити свою культуру..." URL: https://web.archive.org/web/20130508210219/http://kyiv-vestnik.com.ua/public_s627.html (дата звернення: 06.11.2021).